

Warszawa, 2012.08. 13

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

ŻW sdp/mj -070-35/2012 (1587)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCELARIA	
wpl. dnia	14. 08. 2012
L.dz.	2813 L. zat.

**Pan
Andrzej Rzepliński
Prezes
Trybunału Konstytucyjnego**

Bratnowy Panie Prezesie!

W odpowiedzi na pismo z dnia 18 czerwca 2012r. Sygn. akt U 4/12, przy którym przekazano kopię wniosku Prokuratora Generalnego do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności § 8 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt (Dz. U. Nr 205, poz. 2102 z późn. zm.) z art. 34 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003r. Nr 106, poz.1002 z późn. zm.), jak również z art. 2 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uprzejmie informuję co następuje.

W związku z akcesją Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej konieczne było dostosowanie przepisów prawa do uregulowań zawartych w przepisach Unii Europejskiej, w tym do przepisów dyrektywy 93/119WE z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas uboju lub zabijania (Dz. Urz. WE L 340 z 31.12.1993, str. 21 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 15, str. 421 z późn. zm.).

Zgodnie art. 5 ust. 2 dyrektywy 93/119 wymagania ust. 1 lit. c, tj. ogłuszanie zwierząt lub natychmiastowe zabicie, nie mają zastosowania w przypadku zwierząt poddawanych szczególnym metodom uboju, przewidzianym przez niektóre obyczaje religijne.

Ustawą z dnia 6 czerwca 2002r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 135 poz. 1141), na wniosek organizacji pozarządowych, skreślono w art. 34 ust. 5, zgodnie z którym zwierzęta poddawane szczególnym sposobom uboju przewidzianym przez obrządki

religijne nie były pozbawiane świadomości przed wykrwawieniem. W ten sposób nie wprowadzając jednoznacznego i jasnego zakazu wykonywania uboju rytualnego usunięto z ustawy przepis, który był zgodny z prawem europejskim. Przepisy znowelizowanej ustawy weszły w życie 28 września 2002r.

W związku z tym przepisy ustawy o ochronie zwierząt nie zawierają regulacji implementującej art. 5 ust. 2 dyrektywy 93/119, zgodnie z którą wymagania ust. 1 lit. c w tym artykule nie mają zastosowania w przypadku zwierząt poddawanych szczególnym metodom uboju, przewidzianym przez niektóre obyczaje religijne. Ustawa nie wdraża zatem regulacji w tym zakresie. Regulacja § 8 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt, zgodnie z którą przepisu § 8 ust. 1 dotyczącego obowiązku i metod ogłuszania, nie stosuje się do zwierząt poddawanych ubojowi zgodnie z obyczajami religijnymi zarejestrowanych związków wyznaniowych, może zatem budzić wątpliwości co do zgodności z przepisami ustawy o ochronie zwierząt. Niemniej jednak należy podkreślić, że art. 5 ust 2 dyrektywy 93/119 stanowi jednoznacznie, że wymagania ust. 1 lit. c (w tym wymaganie w zakresie obowiązku ogłuszania zwierząt przed wykrwawieniem) nie mają zastosowania w przypadku zwierząt poddawanych szczególnym metodom uboju, przewidzianym przez niektóre obyczaje religijne. W preambule dyrektywy 93/119 w motywie 4 stwierdzono, że „podczas uboju i zabijania zwierzętom powinno zaoszczędzić się zbędnego bólu lub cierpienia”. Jednocześnie w motywie 5 dodano, że „jednakże niezbędne jest zezwolenie na przeprowadzanie doświadczeń technicznych i naukowych oraz uwzględnienie szczególnych wymagań niektórych obyczajów religijnych”.

Ponadto zgodnie z art. 1 pkt 7 dyrektywy 93/119 ubój jest określony jako spowodowanie śmierci zwierzęcia przez wykrwawienie. Natomiast zgodnie z upoważnieniem zawartym w art. 34 ust. 6 ustawy o ochronie zwierząt minister właściwy do spraw rolnictwa został zobowiązany do określenia w drodze rozporządzenia m.in. warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt stosownie do gatunku. Zatem wykrwawienie zwierzęcia bez uprzedniego pozbawienia go świadomości jest jedną z dozwolonych prawem europejskim metod uboju.

W rozporządzeniu w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt zostały określone zasady postępowania ze zwierzętami od momentu wyładunku zwierząt ze środków transportu poprzez przemieszczanie zwierząt w zakładzie uboju, przetrzymywanie na terenie zakładu (jeżeli jest to konieczne), poskramianie zwierząt przed ubojem, ogłuszanie i wykrwawianie w następstwie którego następuje śmierć zwierzęcia. Zasady te odnoszą się do każdego rodzaju

uboju przeprowadzanego w rzeźni, z wyłączeniem obowiązku ogłuszania zwierząt przed wykrwawieniem w przypadku uboju rytualnego. W przepisach rozporządzenia zezwala się na wykrwawianie bydła, owiec, kóz i drobiu bez uprzedniego ogłuszenia oraz nakazuje się unieruchamianie bydła przy użyciu mechanicznych urządzeń służących do krępowania w przypadkach uboju dokonywanego zgodnie z obyczajami religijnymi zarejestrowanych związków wyznaniowych, jako jednej z metod uboju dozwolonych prawem europejskim. Wprowadzenie regulacji wyłączającej stosowanie ogłuszania zwierząt przy poddawaniu ich ubojowi zgodnie z obyczajami religijnymi w § 8 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt zapewniło pełną i prawidłową implementację do polskiego porządku prawnego dyrektywy Rady 93/119/WE z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas uboju lub zabijania.

Należy przy tym zauważyć, że pozbawienie możliwości pozyskiwania i dostępu do produktów pochodzących z uboju rytualnego przez zarejestrowane w związkach wyznaniowych społeczności wydaje się być sprzeczne z art. 25 i art. 35 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z ustawą z dnia 17 maja 1989r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005r. Nr 231, poz. 1965, z późn. zm.).

Jednocześnie uprzejmie informuję, że zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, jeżeli przepisy dyrektywy nie zostały transponowane przez państwo członkowskie lub zostały transponowane nieprawidłowo, podmiot indywidualny może powoływać się wprost na przepisy dyrektywy wobec tego państwa, o ile są „bezw warunkowe z punktu widzenia treści” i „dostatecznie konkretne” (np. orzeczenie ETS z 19.11.1991r. Andea Francovich, Daniela Bonifaci i inni przeciwko Włochom sprawy łączone 6/90 i 9/90 (1991) ECR I-5357; orzeczenie ETS z 19.01.1982r. Ursula Becker przeciwko Finanzamt Munster-Innenstadt sprawa 8/81 (1992) ECR 53). W przedmiotowej sprawie art. 5 ust. 2 dyrektywy 93/119 spełnia te warunki.

Ponadto uprzejmie informuję, że od dnia 1 stycznia 2013 r. kwestie objęte dotąd dyrektywą 93/119/WE będzie regulować rozporządzenie Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009r. w sprawie ochrony zwierząt podczas uśmiercania (Dz. Urz. UE L 303 z 18.11.2009, str.1), które będzie bezpośrednio stosowane na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, a zgodnie z art. 4 ust. 4 tego rozporządzenia „nie ogłusza się zwierząt poddawanych ubojowi według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne pod warunkiem, że ubój ma miejsce w rzeźni”. Jednocześnie w motywie 18 preambuły rozporządzenia 1099/2009 w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania przypomniano o przyznanej przez dyrektywę 93/119 odstępstwie od ogłuszania zwierząt

w przypadku uboju odbywającego się w rzeźni zgodnie z obrzędami religijnymi oraz stwierdzono, że ważne jest utrzymanie odstępstwa od ogłuszania zwierząt przed ubojem z uwagi na wynikające z art. 10 Karty praw podstawowych UE respektowanie praw do wolności wyznania, prawa do uzewnętrzniania religii lub przekonań przez uprawianie kultu, nauczania, praktykowania i uczestniczenia w obrzędach.

Zgodnie z
up. Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
KRAJOWY URZĄD SANITARNY
KRAJOWY INSPEKTORAT SANITARNY